

Statistične črtice o kranjskem duhovništvu.*)

Sestavil **Evgen Lah**.



cerkvenem oziru ima Kranjska svojo posebno škofijo s sedežem v Ljubljani; ljubljanska škofija je stara že nad 400 let, sedanji knezoškof je sedemindvajseti. Škofija ima dva korarska kapitlja, ljubljanskega in novomeškega, na čelu njima prošta ljubljanski in novomeški. Ljubljana je imela doslej 39 proštov, Novo Mesto 29. Ljubljanska škofija se deli v 20 dekanij: 6 (Ljubljana, Loka, Kranj, Rádovljica, Kamnik in Moravče) na Gorenjskem; 8 (Litija, Šmarije, Trebnje, Krško, Novo Mesto, Metlika, Kočevje in Ribnica) na Dolenjskem; 6 (Vrhnika, Idrija, Cirknica, Postojina, Bistrica in Vipava) na Notranjskem. Ako primerjamo cerkveno razdelitev s politično in sodno, smemo reči, da stoje dekanije kranjske gledé obsega nekako na sredi med 12 glavarstvi in 31 sodišči. Sedeži dekanijam se nič kaj ne strinjajo s sedeži glavarstvom in sodiščem. Primerjajmo glavarstva in dekanije. Ljubljana je záse glavarstvo, ne pa tudi dekanija; kot dekanija obseza še skoro ves sodni okraj ljubljanske okolice. Kranjsko glavarstvo obstoji iz dveh dekanij: kranjske in loške; istotako kamniško iz kamniške in moravške. Rádovljiško glavarstvo in dekanija sta pojma, ki se strinjata. Še večji so pa razložki po Dolenjskem in Notranjskem. Litijsko glavarstvo obsega del litijske in del šmarijske dekanije, nasproti pa poseza litijska dekanija tudi v krško glavarstvo in šmarijska v glavarstvo ljubljanske okolice. Trebanjska dekanija obstoji iz delov krškega in novomeškega glavarstva; krška dekanija je le del krškega glavarstva, istotako novomeška le del novomeškega. Metliška, oziroma semiška dekanija in črnomaljsko glavarstvo sta zelo ista. Kočevsko glavarstvo obstoji iz dveh dekanij: kočevske in ribniške. Vrhniška dekanija je del logaškega in pa del glavarstva ljubljanske okolice. Idrijska dekanija je le del logaškega glavarstva, istotako cirkniška. Postojinsko glavarstvo obstoji iz treh dekanij: postojinske, bistriške in vipavske. — Jednako veliki so razložki med dekanijami in sodišči. Ljubljanska dekanija obseza skoro dve sodišči: mestno in velik del okoliškega; kranjska kranjsko in tržiško, loška loško, rádovljiška rádovljiško in kranjskogorsko, kamniška kamniško in del brdskega; moravska del brdskega in del litijskega; šmarijska del okoli

*) Catalogus Cleri tum saecularis tum regularis dioecesis Labacensis ineunte anno MDCCCLXXXVII.

škega, zatiškega in del žužemperškega; litijska, oziroma šmartinska del litijskega in radeškega; trebanjska trebanjsko ter del mokronoškega in žužemperškega; krška krško, kostanjeviško, del radeškega in del mokronoškega; novomeška novomeško in dele mokronoškega, kočevskega in žužemperškega; semiška metliško in črnomaljsko; kočevska večino kočevskega, ribniška ribniško in laško; vrhniška vrhniško in del logaškega; cirčniška loško in del logaškega; idrijska idrijsko; postojinska del postojinskega in senožeško, bistriška bistriško in del postojinskega; vipavska vipavsko sodišče. Le Ljubljana, Kranj, Kamnik, (časih tudi Radovljica), Novo Mesto, Kočevje in Postojina so sedeži glavarstvu, dekaniji in sodišču. Loka, Trebnje, Ribnica, Vrhnika, Idrija in Vipava imajo dekanije in sodišča; Moravče, Šmarije, Šmartno, Leskovec, Semič, Cirknica in Trnovo samo dekanije; Litija, Krško, Črnomelj in Logatec glavarstva in sodišča; Tržič, Kranjska Gora, Brdo, Zatičina, Mokronog, Radeče, Kostanjevica, Žužemperk, Metlika, Lašče, Lož, Bistrica in Senožeče le sodišča. Iz povedanega je tedaj jasno razvidno, da se pojmi kranjskih glavarstev in sodišč, primerjani s pojmi dekanij, niti gledé obsega, niti gledé sedežev ne strinjajo posebno močno. Največje je še ujemanje po Gorenjskem, najmanjše po Dolenjskem.

Prebivalstvo posameznih dekanij je zeló raznovrstno. Največ, do 60.000 ljudij, šteje dekanija ljubljanska; od 30—40.000 duš štejeta dekaniji: leskovška, trebanjska; od 20—30.000 metliška, kranjska, kamniška, novomeška, ribniška, radovljiška, moravška, loška, vrhniška, šmarijska; menj: cirčniška, kočevska, litijska, trnovska, postojinska, idrijska in vipavska; na vsako povprek pride krog 24.000 duš.

Vsaka omenjenih dekanij obstoji iz več farâ, kapelanij, administracij, ekspozitur itd. Kranjska jih šteje vsega skupaj 307, posebej pa: dekanija ljubljanska 21, leskovška 13, trebanjska 17, kranjska 23, metliška 13, kamniška 20, novomeška 15, ribniška 14, radovljiška 25, moravška 19, kočevska 16, loška 17, vrhniška 14, šmarijska 12, cirčniška 11, litijska 14, bistriška 9, postojinska 11, idrijska 10, vipavska 13, vsaka povprek 15.

Zeló različno je seveda tudi prebivalstvo posameznih farâ. Dve (šempeterska in frančiškanska v Ljubljani) imata vsaka po več kot 9000 duš; tri (leskovška, šentjakopska v Ljubljani in trnovska na Notranjskem) po 6000—7000; deset farâ ima po več kot 5000 do 6000 duš; petnajst po 4—5000; triindvajset po 3—4000; šestnajst po 2500—3000; petintrideset po 2000—2500; jedenintrideset po 1500—2000; dvainsedem-

deset po 1000—1500; jedeninpetdeset po 600 · 1000, devetinštirideset po menj kot 600 duš. Natančnejši pregled nam podaje naslednja tabela

Dekanije	Število farâ, ki imajo duš										Dekanije	Število farâ, ki imajo duš									
	nad 5000	4000—5000	3000—4000	2500—3000	2000—2500	1500—2000	1000—1500	600—1000	do 600	nad 5000		4000—5000	3000—4000	2500—3000	2000—2500	1500—2000	1000—1500	600—1000	do 600		
Ljubljana	4	2	1	1	2	2	4	3	2	Kočevje	1	—	—	1	4	—	5	3	2		
Leskovec	2	1	2	1	2	4	1	—	—	Loka	—	1	3	—	1	—	3	5	4		
Trebnje	—	2	2	1	5	1	4	1	1	Vrhnika	—	1	1	1	1	2	2	3	3		
Kranj	1	1	2	1	1	3	3	5	6	Šmarje	1	—	1	—	3	—	5	1	1		
Metlika	1	2	2	2	—	2	3	1	—	Cirknica	—	2	1	—	1	—	5	1	1		
Kamnik	1	—	1	1	2	1	5	5	4	Litija	—	1	—	1	—	2	3	5	2		
Novo Mesto	—	—	2	3	3	2	4	—	1	Bistrica	1	—	1	—	1	2	1	2	1		
Ribnica	1	—	3	1	1	2	3	—	3	Postojina	—	1	—	1	1	2	2	1	3		
Râdovljica	—	—	—	—	4	4	6	6	5	Idrija	—	1	1	1	1	—	—	4	2		
Moravče	2	—	—	—	1	1	9	1	5	Vipava	—	—	—	—	1	1	4	4	3		

Na vsako faro povprek, brez ozira na dekanijo sploh, prihaja na Kranjskem po blizu 1600 duš. Največje fare imata dekaniji ljubljanska in leskovska, namreč fare z blizu 3000 dušami povprek; za njima je dekanija metliška z 2600; po več kot 2000 ali krog 2000 duš imajo povprek še vedno fare dekanij: trebanjske, ribniške, bistriške, cirkniske in novomeške; nad 1900 šmarijske, po 1600—1700 kočevske, vrhniške in idrijske; po 1500—1600 loške, postojinske, kamniške in kranjske po 1400—1500 moravške, po 1300—1400 litijske, krog 1100 radovljiške, še ne prav po 1000 vipavske fare. Največje fare ima Dolenjska,; najmanjše Notranjska.

Gledé števila krajev so si posamezne dekanije med sabo posebno različne. Na Kranjskem smo imeli 1880. leta 3251 krajev. Na vsako dekanijo povprek bi moralo priti po 162 krajev (na vsako glavarstvo 271, na vsako sodišče 105), pride jih pa: na trebanjsko 341, na leskovsko 311, na novomeško 290, na semiško 220, na šmarijsko 217, na ribniško 205, na kamniško 196, na kočevsko 182, na loško 173.

na ljubljansko 172, na kranjsko 150, na moravško 136, na cirkniško 133, na radovljiško 128, na vrhniško 89, na litijsko 84, na idrijsko 62, na postojinsko 60, na trnovsko 59 in na vipavsko 43. Po številu krajev so tedaj zopet največje dekanije dolenske in najmanjše dekanije notranjske. Ako pomislimo, da ima Dolenska 1850 krajev, Gorenjska 955 in Notranjska 446, imajo tedaj dolenske dekanije povprek po 231 krajev, gorenjske po 126, notranjske po 74. —

Istotako kakor so dekanije gledé obsega nekako na sredi med glavarstvi in sodišči, stoji tudi število cerkvâ nekako na sredi med številom farâ in številom krajev. Na Kranjskem imamo 1503 cerkve, in sicer 310 farnih, 1008 podružnic, 9 redovniških in 176 kapelic. Na vsako faro pride tedaj po 5 cerkvâ, na vsak drugi kraj po jedna cerkev, na vsacih 10 krajev po jedna fara. Vsaka dekanija povprek ima na Kranjskem po 75 cerkvâ, posebej pa: trebanjska 120, kočevska 108, ljubljanska 102, novomeška 100, leskovška in semiška po 99, kranjska 98, cirkniška 82, šmarijska 76, moravska 73, radovljiška 67, kamniška in loška po 65, vrhniška 62, ribniška in šmartinska po 60, postojinska 55, trnovska 50, vipavska 41, idrijska 21. Največ, 722 cerkvâ, ima Dolenska, 470 Gorenjska, 311 Notranjska. Na Dolenskem pride tedaj jedna cerkev že na vsacih 283 ljudij, na Notranjskem na 302 človeka, na Gorenjskem šele na 385 prebivalcev. Relativno največ cerkvâ imajo po Kočevskem, kjer prihaja po jedna že na 179 duš; v dekaniji cirkniški na 218, v trebanjski na 263, v šmartinski na 264, v šmarijski na 265, v postojinski na 267, v novomeški na 277, v kranjski na 293, v vipavski na 294, v trnovski na 296, v semiški na 302, v leskovški na 324, v vrhniški na 326, v moravški na 327, v loški na 363, v ribniški na 369, v radovljiški na 391, v kamniški na 421, v ljubljanski na 577, v idrijski šele na 686; po Kranjskem sploh na vsacih 320 duš.

Preidimo od stvarnih razmer na osebne. Doslej smo govorili o dekanijah, farah, cerkvah, sedaj bomo govorili o duhovnijah in duhovnikih. Kranjska ima razven že zgoraj omenjene škofijske stolice ljubljanske ter proštij ljubljanske in novomeške še 600 duhovnij, to je na vsacih 800 ljudij po jedno. Ima pa 17 korarij, 273 župnij, 2 lokalni kaplaniji, 3 vikarijate, 11 starih kapelanij, 19 ekspozitur, 230 kooperatur in 46 družih duhovnij. Teh jih je dobra četrtnina (krog 40 župnij in 90 kooperatur i. dr.) izpraznjenih. — Absolutno največ duhovnij ima seveda dekanija ljubljanska, namreč 68, kranjska 50, radovljiška 44, kamniška 35, trebanjska 34, loška, moravska in leskovška po 33, novomeška 31, semiška 29, kočevska in ribniška po 25, vrh-

vrhniška 24, šmarijska in šmartinska po 22, cirkniška in postojinska po 21, vipavska 19, idrijska 18, trnovska 16. Vse drugače je seveda z relativno razdelitvijo duhovnij. Primeroma največ jih ima dekanija kranjska, kjer pride jedna duhovnija že na vsacih 574 duš; v radovljiški na 595, v vipavski na 634, v postojinski na 699, v loški na 715, v šmartinski na 717, v moravški na 723, v kočevski na 773, v kamniški na 782, v idrijski na 801, v vrhniški na 842, v cirkniški na 853, v ljubljanski na 865, v ribniški na 887, v novomeški na 894, v šmarijski na 914, v trnovski na 924, v trebanjski na 929, v leskovški na 973 in v semiški še le na 1031.

Kakošno je razmerje med duhovnijami in duhovniki? Pri tem vprašanji se ne bomo ozirali natančneje na redovnike in redovnice, kateri imajo posebno pomembo le za nekatere dekanije in o katerih hočemo le še končno nekoliko izpregovoriti. Posvetnih duhovnikov ima ljubljanska škofija blizu 550, tedaj skoro isto toliko, kakor duhovnij. Posebej se pa duhovniki po posameznih dekanijah tako-le razdeljujejo: Največ, 74, jih ima seveda ljubljanska, kjer jih živí dosti v pokoji in kjer jih ima več tudi druga necerkvena opravila; za njo, 41, kranjska, 39 radovljiška, 35 kamniška, 31 loška, 30 trebanjska, 29 novomeška, 27 leskovška, 26 moravška, 22 kočevska, po 20 ribniška in šmarijska, 19 vrhniška, po 18 semiška in šmartinska, 16 cirkniška, 15 vipavska, 14 idrijska, 13 postojinska in 12 trnovska. Relativno jih ima največ dekanija radovljiška, kjer prihaja po jeden duhovnik že na vsacih 671 duš; v kranjski na 700, v loški na 762, v kamniški na 782, v ljubljanski na 795, v vipavski na 803, v šmartinski na 876, v kočevski na 878, v moravški na 917, v novomeški na 955, v šmarijski na 1006, v idrijski na 1029, v trebanjski na 1053, v vrhniški na 1064, v ribniški na 1108, v cirkniški na 1119, v postojinski na 1129, v leskovški na 1182, v trnovski na 1232, v semiški na 1660; po Gorenjskem na 737, po Notranjskem na 1056, po Dolenjskem na 1109, po Kranjskem sploh na 893 duš.

Gledé dostojanstva je duhovnikov poleg škofa in 2 proštov, 12 kanonikov, nad 400 župnikov, administratorjev, lokalistov, ekspozitov in kapelanov; 54 je upokojenih, 54 se jih pa pečá z drugimi posli.

Odkod so duhovniki naše škofije in kakó se vrsté po starosti? Le 15 duhovnikov ljubljanske škofije ni iz Kranjske, so pa: 6 Štajercev, 4 Primorci, 2 Hrvata, 1 Moravan in 2 Nemca. Veliko duhovnikov domačinov biva drugod, n. pr. na Spodnjem Avstrijskem, na Primorskem, na Štajerskem, na Koroškem, na Hrvaškem in v Ameriki, i. t. d.

Domači duhovniki se gledé svojega domačinstva po glavarstvih tako delé, da jih je iz glavarstva kranjskega 131, radovljiškega 63, kamniškega 57, okoliškega 53, kočevskega 47, litijskega 37, ljubljanskega 36, logaškega in novomeškega po 34, krškega 23, črnomaljskega 21 in postojinskega 17. — Primeroma največ prebivalcev se tedaj posvečuje duhovskemu stanu v glavarstvu kranjskem, kjer pride že na vsacih 399 ljudij jeden duhovnik, v radovljiškem na 415, v ljubljanskem na 684, v kamniškem na 686, v kočevskem na 889, v litijskem na 944, v okoliškem na 1020, v logaškem na 1100, v novomeškem na 1367, v črnomaljskem na 1423, v krškem na 2219, v postojinskem na 2441; po Gorenjskem na 562, po Notranjskem še le na 1383, po Dolenjskem tudi šele na 1260, po Kranjskem sploh že na 867 prebivalcev. —

Po sodnijah se isti duhovniki delé tako: Največ, 57, jih je iz loške; 54 iz kranjske, 49 iz radovljiške, 36 iz okoliške, 29 iz kamniške, 28 iz brdske, po 25 iz idrijske in zatiške, 22 iz ribniške, 20 iz tržiške, po 17 iz logaške, novomeške in vrhniške, po 14 iz kranjskogorske, metliške in mokronoške, po 12 iz litijske in žužemperške, 8 iz kočevske, po 7 iz črnomaljske in vipavske, 6 iz krške, po 5 iz logaške, loške, postojinske in trebanjske, 4 iz bistriske, 2 iz kostanjeviške, po 1 iz radeške in senožeške. Relativno jih pride največ, na vsacih 296 prebivalcev po jeden, v sodnji tržiški, na 399 v radovljiški, na 414 v loški, na 422 v kranjski, na 472 v kranjskogorski, na 501 v zatiški, na 527 v laški, na 569 v ribniški, na 576 v idrijski, na 583 v brdski, na 684 v ljubljanski, na 785 v kamniški, na 862 v metliški, na 864 v žužemperški, na 872 v vrhniški, na 1033 v mokronoški, na 1090 v okoliški, na 1532 v novomeški, na 1721 v vipavski, na 1849 v loški, na 1869 v litijski, na 2017 v trebanjski, na 2291 v kočevski, na 2455 v postojinski, na 2545 v črnomaljski, na 2625 v bistriski, na 2652 v krški, na 2809 v logaški, na 5826 v kostanjeviški, na 6674 v senožeški, na 8999 v radeški.

Po dekanijah se kranjski duhovniki delé zelo različno, neprimerno različno z ozirom na potrebo stanu samega. Največ duhovnikov je Gorenjcev, menj že Dolenjcev, še menj Notranjcev. Največ duhovnikov, 79, je iz kranjske dekanije; 66 iz ljubljanske, 63 iz radovljiške, 52 iz loške, po 40 iz kamniške in ribniške, 30 iz šmarijske, 27 iz trebanjske, 25 iz idrijske, po 21 iz moravske in semiške, po 17 iz novomeške in vrhniške, 12 iz leskovške, po 9 iz šmartinske in cirčniške, 7 iz vipavske, po 4 iz kočevske, postojinske in trnovske. Relativno po največ iz kranjske dekanije, namreč na 363 ljudij jeden; iz radovljiške na 416, iz loške na 454, iz ribniške na 554, iz idrijske na 576, iz šma-

rijske na 671, z kamniške na 685, iz ljubljanske na 891, iz moravske na 1136, iz trebanjske na 1170, iz vrhniške na 1189, iz semiške na 1423, iz novomeške na 1629, iz vipavske na 1721, iz šmartinske na 1752, iz cirčniške na 1989, iz postojinske na 3668, iz trnovske na 3695, iz kočevske na 4831.

Še večja je razlika v razvrstitvi po farah. Največ duhovnov, 36, je Ljubljančanov, seveda iz 5 različnih fará; po 14 je Idrijčanov in Kranjcev; 13 Brezničanov, 12 iz Stare Loke, 11 Tržičanov; po 10 iz Lašič in Smlednika; po 9 iz Polhovega Gradca, Ribnice in Višnje Gore; po 8 iz Št. Vida pri Ljubljani in pri Zatičini, Železnikov, Poljan, Loke, Naklega, Kranjske Gore, Radovljice, Žužemperka in Sordražice; po 7 iz Cerkljan pri Kranji in Mengiša; po 6 iz Križev pri Tržiči, Čemšenika, Kroke in Semiča; po 5 iz Dobrove, Šmarija, Št. Jurija p. K., Kamnika, Doba, Gorij in Št. Ruperta; po 4 iz Šmartnega pri Kranji, Vodice, Brda, Bleda, Ajdovice, Novega Mesta, Prečine, Leskovca, Škocijana pri Dobravi, Mokronoga, Zatičine in Metlike; 20 družih fará ima po tri, 33 po dva, 75 po jednega, 133, tedaj nekako dve petini, nobenega.

Gledé starosti se duhovniki ljubljanske škofije vrsté takó, da jih ima dvanajst po več kot 80 let; petintrideset po 70—80 let; šestinsedemdeset po 60—70 let; triindevetdeset po 50—60 let; stosedeminštirideset po 40—50 let; sto po 30—40 let; devetinpdeset po 20—30 let; 19 je zlatomašnikov, 15 novomašnikov.

Redovnikov in redovnic je 259, in sicer: 50 redovnikov in 209 redovnic. Redovniki se nahajajo le po 7 dekanijah, in sicer: 21 (16 frančiškanov in 5 jezuitov) v ljubljanski; 8 frančiškanov v novomeški, 7 frančiškanov v kamniški, 4 trapisti v trebanjski, 4 duhovniki nemškega reda v semiški, po 3 kapucini v leskovški in loški dekaniji. — Redovnic je 85 uršulink in 111 sestrá kerščanske ljubezni in 15 šolskih sestrá. Uršulinke so le v Ljubljani (47) in v Loki (38); sestre kerščanske ljubezni so tudi le v dveh krajih, namreč 73 v Ljubljani in 38 v Bégunjah pri Radovljici. Šolskih sestrá je 7 v ljubljanskem Marijanišči, 4 v Repnjah vodiške fare v kamniški dekaniji, 4 v Šmihelu pri Novem Mestu, novomeške dekanije. Redovniki so večinoma domačini; uršulink je ravno tako 62 Kranjic in 23 tujk; sestrá kerščanske ljubezni je večina, 69, tujk, le 42 pa domačink; šolskih sestrá konečno je večina istotako tuja, manjšina domača.

